

УДК 78.01

МАРТИНОВСЬКА ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА

викладач кафедри вокально-хорової підготовки теорії та методики музичної освіти ВДПУ ім М. Коцюбинського
аспірант 1 курсу, спеціальність «Музичне мистецтво»,
кафедра хорового диригування ОНМА імені А.В. Нежданової

ТРАЕКТОРІЇ ДИТЯЧОЇ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СУЧАСНОСТІ: РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ХОРОВОМУ ВИКОНАВСТВІ ТА ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Проаналізовано взаємодію сучасного світу, інформаційних технологій з дитячою музичною та хоровою творчістю, зокрема вплив на саморозвиток і виявлення художньої обдарованості серед дітей. Висвітлено, як хорова творчість формує емоційне сприйняття та вираження дітей, сприяючи розвитку їхніх внутрішніх почуттів та інтелектуальних здібностей. Головна теза роботи: емоційний інтелект постає актуальним та важливим елементом у формуванні художніх образів у контексті сучасної дитячої хорової творчості.

Ключові слова: хорове виконавство, сучасна хорова творчість, емоційний інтелект, дитячий хор, віртуальний хор.

Сучасні діти сприймають світ з іншої точки зору, як порівняти з минулими поколіннями (і це закономірно), а власні інтонаційні уявлення визначають їхнє музичне мислення. Період інтонаційного світу колискової становить лише короткий відрізок часу від моменту народження, і з кожним днем дитина росте в середовищі цифрових технологій та медіа, які інтенсивно використовуються у навчанні й розвитку дітей. Цифрові технології взаємодіють з молодим поколінням як позитивно, так і негативно. З одного боку, вони прискорюють та полегшують навчальний процес, стимулюють творчість і розвивають інтелект. Результати наукового вивчення, проведеного професором Рочестерського універ-

ситету Дафні Бавельє, свідчать, що відеоігри сприяють розвитку концентрації уваги, просторової уяви, швидкості реакції та навичок швидкого знаходження необхідних предметів [7]. У статті С. Семчук наголошено, що «комп'ютерні ігри, додатки та вправи слід розглядати як особливий засіб, що стимулює творчу активність дитини. Вони цікаві та доступні, а закладені в них ігрові завдання містять не тільки повчальний матеріал, а ще і мотив і мету, які стимулюють дитину» [4]. З іншого боку, можливі негативні аспекти, такі як залежність від екранів, втрата особистого контакту та неправильне використання інформації. Американська психологиня, соціологиня Жан Твендж у роботі «iGen» досліджувала, як сучасні технології впливають на покоління в епоху високих технологій, та дійшла висновку, що попри те, що соціальні мережі наближають дітей один до одного, надмірне їх використання призводить до відчуття самотності та депресії [5]. Відома американська психологиня Кімберлі Янг 2001 р. наголосила, що діти ще з дошкільного віку стають інтернет-залежними, і особливо насторожує те, що кількість користувачів цього віку неспинно збільшується [2]. Цей контекст породжує важливі запитання: як технології впливають на емоційний інтелект дітей і їхню творчість? Чи можливо знайти ефективні методи для збереження та розвитку цього важливого аспекту особистості, зокрема в умовах участі в хоровій творчості?

Вплив технологій виявляється колосальним, медіа постає ресурсом, зоною впливу, що майже на одному рівні з батьками, вкладачами, вихователями, довір'ям несе на собі велике навантаження у вихованні, у формуванні, а також у розвитку емоційного інтелекту та інтонацій дитячої особистості. Музичні платформи, месенджери, стріми, блоги — усе це може знайомити дітей з творчими тенденціями по всьому світу, розвивати музичну творчість, виконуючи роль основного ресурсу для їхньої музичної експресії. Технології стають не лише засобом для вивчення музики, але й сприяють активній та інтерактивній взаємодії з творчим процесом. Ігрові форми допомагають розвитку ритмічної та музичної креативності, а також у засвоєнні дітьми навичок гри на інструментах. За допомогою технологій діти можуть не лише вивчати

музику, а й створювати щось унікальне. Такий підхід є основою для розвитку емоційного інтелекту, коли вони вчаться розпізнавати і виражати свої почуття через музику. Щодо хорового мистецтва, музичні платформи та додатки можуть слугувати важливим інструментом, що сприяє розвитку творчості й індивідуальності, а також виховує навички співпраці та комунікації.

Протягом століть хорове виконавство, поряд з іншими видами мистецтв, істотно впливало на формування дітей. Залучення дітей до хорового мистецтва виявляється у різних культурах через участь у церковних хорах, святкових подіях і традиційних обрядах. В античний період вміння співати в хорі було настільки важливим, що особу, яка не володіла цими навиками, вважали неосвіченою. У творах стародавніх філософів, таких як Аристотель, Цицерон, відзначалася соціальна значущість хорового співу [1]. У середньовіччі та в епоху Ренесансу хорові школи при церквах стали центрами музичної освіти для дітей, забезпечуючи їм підготовку в області музики та псалмодії. Це не лише сприяло розвитку музичних навичок, а й формувало релігійні та моральні цінності. Поняття емоційного інтелекту, як такого, ще не існувало, однак у контексті церковного виховання важливою була емоційна глибина виконання релігійних музичних композицій, яка передавала духовність і глибокі почуття віри. У реаліях сучасності розуміння емоційного інтелекту виявляє нові горизонти у хоровій творчості для дітей. Сучасний підхід враховує не лише технічні аспекти виконання, але й емоційну глибину, розвиваючи емпатію та творчість через музику. Дитячі хори та програми сприяють розвитку музичних навичок, вираженню почуттів через голос, надають унікальну можливість для самовираження та взаємодії. Діти вчаться розпізнавати і розуміти власні емоції та емоції інших учасників, що сприяє глибокому зануренню в музичний виконавський процес, де кожен голос стає не лише носієм музичної ноти, але й емоційного заряду. Такий підхід до хорової творчості створює унікальний простір для самовираження та взаємодії, стає основою для створення музичних виступів, які не лише зачаровують відмінністю виконання, але й сповнені глибокою емоційною сутністю, торкаються слухачів, залишаючи неви-

мовне враження. У статті А. Мартинюка наголошено, що досвід численних хорових колективів показує загальний фізичний та емоційний стан учасників хорів, котрий, як правило, перебуває на вищому рівні, ніж у їхніх колег (однокласників), які не займаються регулярно хоровим співом [3]. Хоровий спів — вияв духовного життя, що висловлює глибинні емоції людини через поєднання слова та звуку. Це важливий аспект естетичного вираження у людському існуванні, що впливає безпосередньо на почуття та вимагає конкретного пояснення. У роботі С. Горбенка визначено, що хоровий спів як вид мистецтва за своєю природою є виразом чуттєвості, надає людині можливість занурюватися у такий світ існування, який виходить за рамки звичайних розумінь [1]. Отже, підходи до дитячого хорового виховання, орієнтовані на розвиток емоційного інтелекту, надають дітям певні привілеї, що допомагають їхньому повноцінному особистісному та соціальному розвитку.

Розуміння власних емоцій. Діти отримують можливість глибше розуміти та визначати власні емоції, що сприяє формуванню стійкого самосприйняття.

Саморегуляція. Діти вчаться ефективно керувати своїми емоціями, розвивають навички самоконтролю та стресостійкості. Дж. Мейер і П. Селовей описували емоційний інтелект як здатність сприймати та виражати емоції, інтегруючи їх з думками, розуміти та пояснювати емоції, а також контролювати як власні емоції, так і емоції інших осіб [6].

Соціальна емпатія. Діти навчаються розуміти емоції оточуючих, що допомагає розвитку соціальних навичок і взаєморозуміння.

Конструктивне спілкування. Розвиток емоційного інтелекту сприяє покращенню комунікативних навичок, що впливає на успішніші взаємовідносини з оточенням, тобто покращує міжособистісне спілкування. За теорією видатного ізраїльського психолога Р. Бар-Она, міжособистісна сфера охоплює такі аспекти: емпатію, яка передбачає здатність розуміти емоції та думки інших; соціальну відповідальність, що означає спроможність співпрацювати і вносити корисний внесок у свою соціальну групу [7].

Творче мислення. Розвиток емоційного інтелекту стимулює творчий підхід до вирішення проблем і виявлення нових можливостей.

Гармонійний розвиток та адаптація. Емоційний інтелект допомагає створити баланс між різними сферами розвитку — від музичної творчості до соціальної активності. У сучасному світі за необхідності онлайн-занять технології революціонізували спосіб, яким ми навчаємо та практикуємо хорове виконавство. Від віртуальних голосових тренерів до спеціалізованих онлайн-платформ, нові можливості надають хоровим учасникам і диригентам засоби для самостійного розвитку та вдосконалення навичок. Інноваційні засоби не лише роблять навчання та практику доступнішими, але й вносять унікальні можливості, які не мали аналогів для творчого виразу.

Віртуальні хори забезпечують можливість взаємодії і спільного виконання для людей з усього світу, створюють глобальну хорову спільноту, де талановиті виконавці можуть об'єднуватися, навчатися та виступати разом. Тепер діти можуть брати участь у хорових проєктах, не покидаючи дому, що особливо важливо в умовах глобальних обмежень і пандемії. Додатки для віртуального виконання надають інструменти для синхронізації і змішування голосів, корегування та обробки звуку, що розширює можливості та якість хорового виконання, стимулює виникнення нових форматів виступів, таких як відеохори, де виконавці можуть представляти свої партії у віртуальному форматі, та унікальних проєктів, які можуть охоплювати різноманітні стилі музики, виконавців різних вікових груп, що призводить до творчого розмаїття. Ось декілька хорових додатків:

ACapella — платформа, яка допомагає користувачам створювати хорові виконання, об'єднуючи окремі частини через відео;

Smule — додаток, який надає можливість виконувати пісні разом з іншими користувачами в режимі реального часу;

ChoirPlayer — мобільний додаток для відтворення хорових партитур і навчання виконавців.

Отже, інформаційні технології відкривають широкі перспективи для дитячого хорового виконавства, зокрема в контексті віртуальних хорів та музичних платформ. Важливо враховувати,

що попри технологічний прогрес, традиційне «живе» хорове виконання серед дітей залишається невід’ємним елементом їхнього розвитку. Дитяча хорова практика в офлайновому режимі відіграє ключову роль у формуванні емоційного інтелекту дітей. Спираючись на власний багаторічний досвід традиційної роботи з дитячим хоровим колективом, наполягаю, що віртуальні хори, цифрові технології та музичні платформи ніколи не замінять цінності фізичної присутності колективного виконання, де існує відчуття власного тембру хориста і злиття його голосу з іншими учасниками вокальної партії, яка зливається з іншими вокальними партіями та хором загалом; відчуття гармонії, фактури, динамічних та агогічних відтінків, де кожен учасник підлаштовується, розвиваючи вокально-слухові та музичні здібності. Фізична взаємодія, спільна музична подорож, відчуття інтонаційного злиття та колективне виконання сприяють розвитку внутрішньої емоційної свідомості і спільноти почуттів у молодших учасників, взаємодіючи з диригентом та іншими учасниками у реальному часі. Консервативне хорове виконання розвиває сценічну впевненість і підтримує традиційні форми хорової творчості. Проте віртуальні хори, на противагу традиційним, внесли свої унікальні можливості, які полягають в об’єднанні талантів з різних куточків світу, обмін досвідом, участь хористів різного рівня навичок, різного культурного походження. Віртуальне середовище може сприяти експериментам із різними жанрами та стилями музики, а технічні можливості музичних додатків допомагають удосконалювати та редагувати виконання, що може призводити до високоякісних та оригінальних результатів. Отже, важливо враховувати обидві форми хорового виконання — віртуальну та традиційну, оскільки кожна з них робить унікальний внесок у розвиток дитячого емоційного інтелекту та виховання через музичну творчість.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Горбенко С. Дитяче хорове виховання в Україні: навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1999. 253 с.

2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч. пос. для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти. Київ: Освіта України, 2006. 390 с.
3. Мартинюк А. Психологічні особливості хорового співу в аспекті формування емоційного інтелекту особистості. *Молодь і ринок*. 2023. № 3 (211). С. 56—62.
4. Семчук С. Морально-духовне становлення особистості в контексті впливу комп'ютерних технологій. *Педагогіка*. 2014. № 1 (12). С. 224.
5. Jean M. Twenge iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy — and Completely Unprepared for Adulthood. New York, 2017. 82 p.
6. Salovey P., Mayer J.D. Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. V. 9. P. 185—211.
7. Your brain on video games. URL: https://www.ted.com/talks/.daphne_bavelier_your_brain_on_video_games (дата звернення: 25.01.2024).